

พุทธวิธีบริหารจากวรรณกรรมสามก๊ก

BUDDHIST ADMINISTRATIVE METHODS FROM THE ROMANCE LITERATURE OF THREE KINGDOMS

¹กริชชัย ธรรมสอน และ ²อานุรักษ์ साแก้ว

¹Krichchai Thumasorn and ²Anurak Sakaew

¹สำนักปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลแม่เย็น อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

¹Mae Yen Subdistrict Administrative Organization, Phan District, Chiang Rai Province, Thailand

Received: 2023-08-13

¹Corresponding Author's Email: krichchaimy@gmail.com

Revised: 2023-08-23

Accepted: 2023-08 -29

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่อง “พุทธวิธีบริหารจากวรรณกรรมสามก๊ก” มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้นำในวรรณกรรมเรื่องสามก๊ก และ 2) เพื่อวิเคราะห์คุณลักษณะของผู้นำในวรรณกรรมเรื่องสามก๊ก การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 3 คน ได้แก่ เล่าปี่ โจโฉ และ ชุนกวน เป็นตัวละครหลักในวรรณกรรมเรื่องสามก๊ก ข้อมูลจะถูกวิเคราะห์โดยใช้แนวการวิเคราะห์จากหนังสือสามก๊กฉบับผู้บริหารของก่อก๊กดี ไชยรัศมีศักดิ์ในการศึกษาครั้งนี้

ผลการวิจัยพบว่า จากการศึกษาตัวละครนำจากวรรณกรรมเรื่องสามก๊กทั้ง 3 คน คือ โจโฉ เล่าปี่ และ ชุนกวน มีลักษณะเด่นทั้งด้านความเหมือนและความแตกต่างในการเป็นผู้นำ ทั้งนี้คุณลักษณะต่างๆ นั้น ยังมีข้อควรแก้ไขปรับปรุงในตัวละครทั้ง 3 เพื่อใช้เป็นกรณีศึกษาและเป็นแนวทางที่สามารถนำมาปรับใช้ในการพัฒนาภาวะความเป็นผู้นำ ผลจากการวิเคราะห์คุณลักษณะของผู้นำในวรรณกรรมเรื่องสามก๊กด้วยพุทธวิธีทางพระพุทธศาสนา พบว่า โจโฉ เล่าปี่ และ ชุนกวน มีภาวะผู้นำตามหลักทศพิธราชธรรม 10 ประการ และพรหมวิหาร 4 ซึ่งผู้วิจัยได้นำเอาลักษณะเด่นของตัวละครทั้ง 3 คนนี้ มาเสนอเป็นแนวทางพุทธบูรณาการในการพัฒนาตนเอง และการพัฒนาองค์กรในลักษณะของการเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะภาวะผู้นำตามพุทธวิธีบริหาร

คำสำคัญ: พุทธวิธีบริหาร; คุณลักษณะผู้นำ; วรรณกรรมสามก๊ก

Abstract

The goals of the research article "Buddhist Management from the Three Kingdoms Literature" are to 1) investigate and analyze the traits of leaders in the Three Kingdoms

literature, and 2) explore the traits of leaders in the literature. Liu Bei, Liu Shan, and Zhuge Liang, the main characters of the Three Kingdoms literary series, served as the research's three principal informants. In this study, the analysis approach from Korsak Chairasmisak's Executive Edition was used to examine the data.

According to the findings of the first research goal, Liu Bei, Liu Shan, and Zhuge Liang all possess exceptional qualities in terms of both their leadership parallels and distinctions. To be used as case studies and as guidelines for leadership development, there are several aspects that should be changed in all 3 characters.

According to the findings of the Buddhist analysis of the traits of the Three Kingdoms leaders, Liu Bei, Liu Shan, and Zhuge Liang all demonstrated leadership in accordance with the four Brahma Viharas (Sublime state of mind) and the ten Thotsaphitharatham (Virtues of the king) principles. Depending to the Buddhist management style, the researcher used the most distinctive traits of these three characters to propose an integrated Buddhist approach to leadership attributes for personal and organizational development.

Keywords: Buddhist Administrative Methods; Leadership; Three Kingdoms literature

บทนำ

หลักธรรมคำสอนตามหลักพระพุทธศาสนาเป็นสิ่งที่ทันสมัย เป็นวิทยาศาสตร์และสามารถนำมาปรับใช้ได้กับการดำรงชีวิต การทำงานในปัจจุบัน โดยเฉพาะเรื่องของภาวะผู้นำหลักธรรมคำสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้านั้น เกี่ยวข้องกับผู้ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ หลักผู้นำจากพระพุทธศาสนาประการแรก คือ บทบาทของผู้นำกับการสื่อสารโดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์ปัจจุบันไม่ว่าจะจากปัญหาทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ ผู้นำขององค์กรต่าง ๆ ต้องให้ความสำคัญกับการสื่อสารทั้งภายในและภายนอกองค์กร โดยผู้บริหารต้องใช้หลักกัลยาณมิตรธรรมหรือธรรมของกัลยาณมิตร 7 ประการ คือ วัตถุประสงค์ หรือเป็นผู้รู้จักพูด โดยการที่จะเป็นนักพูดที่ดีนั้นต้องพูดให้ผู้อื่นสามารถเข้าใจได้ พูดให้ผู้อื่นได้ประโยชน์ หรือพูดให้ผู้อื่นช่วยกันสร้างสรรค์ประโยชน์ ไม่ใช่การพูดเพื่อหาประโยชน์ให้แก่ตนเอง โดยพระพุทธเจ้าได้ทรงแสดงลักษณะของนักสื่อสาร หรือนักพูดที่ดีไว้ 4 ประการด้วยกัน ได้แก่ พูดแจ่มแจ้ง คือต้องพูดให้เข้าใจและชัดเจน พูดจริงใจ คือพูดจนทำให้คนยอมรับและอยากจะทำ พูดเข้าใจเป็นการพูดให้เกิดความศรัทธาและกระตือรือร้นพูดให้รู้เรื่อง คือเป็นการพูดให้เกิดความรู้เรื่อง มีความหวังในผลดีและทางที่จะสำเร็จ การเป็นผู้รู้จัก พูดตามหลักการ ข้างต้น สามารถนำมาปรับใช้กับการพูดเนื่องในโอกาสต่าง ๆ ไม่จำเป็นแต่ต้องเป็นการพูดของผู้นำเท่านั้น แม้กระทั่งครูบาอาจารย์ที่สอนหนังสือเอง ก็ต้องรู้จักพูดให้แจ่มแจ้ง จริงใจ และรู้เรื่อง เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความเข้าใจ กระตือรือร้น และสนใจที่จะเรียนหนังสือ สำหรับตัวผู้นำ นอกเหนือจากการรู้จักที่จะ พูดแล้วยังต้องรู้จักที่จะฟังด้วย โดยท่านใช้คำว่า วณักขโม แปลว่าควรทนหรือฟังต่อถ้อยคำของคนอื่นพร้อมที่จะรับฟัง

คำปรึกษาซักถามคำแนะนำวิพากษ์วิจารณ์ อดทน ฟังได้ไม่เบื่อ ไม่ฉุนเฉียวสำหรับผู้นำนั้นการเป็นผู้ฟังที่ดีถือเป็นสิ่งที่ท้าทายและทำได้ยาก เพราะผู้นำส่วนใหญ่มักชอบพูดมากกว่าชอบฟังผู้อื่นพูด โดยเฉพาะผู้อื่นที่ต่ำกว่าตน นอกจากนั้นยังมีหลักธรรมที่ว่า คัมภีร์ธัมมกะถิง กัตตา แปลว่ารู้จักแถลงเรื่องราวต่าง ๆ ที่ลึกซึ้ง เรื่องที่ลึกที่ยาก ก็ทำให้ตื่นให้เข้าใจได้สามารถอธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ที่สำคัญให้ผู้อื่นเข้าใจได้ง่าย (Sayadpanich, 2020)

ผู้นำตามแนวพระพุทธศาสนาประการแรก คือ บทบาทของผู้นำกับการสื่อสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์ปัจจุบัน ไม่ว่าจะจากปัญหาทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ ทำให้ผู้นำขององค์กรต่าง ๆ ต้องให้ความสำคัญกับการสื่อสารทั้งภายในและภายนอกองค์กร โดยภายใต้หลักกัลยาณมิตร ธรรมหรือธรรมของกัลยาณมิตร 7 ประการนั้นมีอยู่ข้อหนึ่ง คือ วัตตา หรือเป็นผู้รักจักพูด โดยการที่จะเป็นนักพูดที่ดีนั้นต้องพูดให้ผู้อื่นสามารถเข้าใจได้ พูดให้ผู้อื่นได้ประโยชน์ หรือพูดให้ผู้อื่นช่วยกันสร้างสรรค์ประโยชน์ ไม่ใช่การพูดเพื่อหาประโยชน์ให้แก่ตนเอง โดยพระพุทธเจ้าได้ทรงแสดง ลักษณะของนักสื่อสาร หรือนักพูดที่ดี ไว้ 4 ประการด้วยกัน ได้แก่ พูดแจ่มแจ้ง คือการอธิบายให้เข้าใจได้ชัดเจน พูดจริงใจคือพูดจนคนยอมรับและอยากจะทำ พูดเร้าใจ คือพูดให้เกิดความศรัทธา กระตือรือร้น และพูดให้เร้าใจ คือพูดให้เกิดความร่าเริง มีความหวังในผลดีและทางที่จะสำเร็จ

หลักผู้นำจากพระพุทธศาสนาประการที่สอง คือหลักพรหมวิหาร 4 ประการ ซึ่งถือเป็นคุณธรรมพื้นฐานที่ผู้บริหารจะต้องมีอยู่ประจำในจิตใจ เพื่อนำไปสู่การแสดงออกที่ดีและเหมาะสม สำหรับตัวผู้นำ ถ้า สามารถแสดงออกได้อย่างดีและเหมาะสมแล้ว ก็จะนำไปสู่ศรัทธาจากบุคคลต่าง ๆ ในองค์กร และทำให้สามารถนำพาทุกคนไปในทิศทางเดียวกันได้ พรหมวิหาร 4 นั้นประกอบด้วย เมตตา ความเป็นมิตรไมตรีต่อผู้อื่น มีน้ำใจ ปรารถนาดีต่อผู้อื่น กรุณา คือความสงสารคิดจะช่วยให้พ้นทุกข์ ความสงสารคิดช่วยให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ โดยผู้นำจะต้องมีกรุณาช่วยบำบัดทุกข์ให้ มุทิตา คือ เมื่อพนักงาน เพื่อนร่วมงานมีความสุข ความสำเร็จมากขึ้น ผู้นำก็ต้องยินดี และสุดท้าย คือ อุเบกขา คือ การรักษาความเป็นกลาง ไม่ลำเอียง ไม่เข้าข้างใดข้างหนึ่ง หลักพรหมวิหารสี่นี้เป็นสิ่งที่ผู้นำควรจะมีติดเป็นหลักธรรมในการบริหารงานเป็นประจำวันทั่วไป โดยเฉพาะกับผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็นเพื่อนร่วมงาน ลูกน้อง หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่าง ๆ กับองค์กร โดยเมื่อบุคคลอื่นมีปัญหา มีทุกข์ เดือดร้อน ผู้นำก็ต้องมีความกรุณาที่จะแก้ไขปัญหา ในขณะเดียวกัน เมื่อบุคคลอื่นประสบความสำเร็จ มีความสุขก็ต้องมีมุทิตา ที่จะช่วยส่งเสริมสนับสนุน และยินดีในความสำเร็จของผู้อื่น ในช่วงสถานการณ์ปกตินั้นก็ต้องคอยดูแล เอาใจใส่ให้บุคคลต่าง ๆ ในองค์กรมีความสุขในการทำงาน และสุดท้ายในการบริหารงานทุกอย่างผู้นำจะต้องมีและสามารถรักษาความเป็นกลาง ไม่ลำเอียง เข้าข้างใดข้างหนึ่ง ซึ่งหลักของอุเบกขานั้นจะคุมเมตตา กรุณา มุทิตา ไว้อีกด้วย โดยการปฏิบัติหรือช่วยเหลือผู้อื่นนั้น ก็จะต้องมีความเป็นกลาง ไม่ลำเอียง ปัจจุบันเรารับอิทธิพลในแนวคิดทางด้านการบริหารจากโลกตะวันตกมามากขึ้น ทำให้เรามักจะละเลยการนำหลักธรรมตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้ามาปรับใช้กับการนำองค์กรของเรา แต่จริง ๆ แล้วการนำหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้ามาปรับใช้กับการบริหารองค์กรนั้น น่าจะเหมาะกับบริบทของประเทศไทยมากกว่าการนำหลักของตะวันตกมาใช้แต่เพียงอย่างเดียว

นอกจากนั้นยังมีคำสอนที่พูดถึงเกี่ยวกับลักษณะของผู้นำดังที่ปรากฏอยู่ในพุทฺธยปาทปริกสูตร (Thai Tripitakas: 21/157/203) ว่าผู้นำจะต้องประกอบไปด้วย ดังนี้คือ 1) จักขุมา คือ มีปัญญามองการณ์

ไกล 2) วิรุโธ มีความเชี่ยวชาญ ไม่สะเพร่าต่อหน้าที่ที่ตนได้รับผิดชอบ 3) นิสสัยสัมปันโน คือ เป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี พร้อมทั้งผู้นำควรประกอบด้วยคุณธรรม ควรวางตัวในกฎระเบียบอย่างเคร่งครัดในสังฆโศภณสูตร พระพุทธองค์แสดงให้เห็นถึงลักษณะและคุณสมบัติของ ผู้บริหารหรือผู้นำ ไว้ว่า 1) วิยัตโต เป็นผู้ที่มีปัญญา 2) วินีโต เป็นผู้ที่มีระเบียบวินัยดี 3) วิสารโท เป็นผู้ทถุแกลวกล้ำ 4) พหุสุโต เป็นผู้ที่มีความรู้ในการศึกษาอย่างมาก 5) ธัมมานุธัมมปฏิปันโน เป็นผู้ที่ปฏิบัติธรรม รักษาอยู่ในความถูกต้องเหมาะสม (Thai Tripitakas: 21/7/9-10) และหากพิจารณาถึงสังคมของประเทศไทยพระพุทธศาสนาถือเป็นศาสนาหลักประจำชาติ การนำเอาหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ก็น่าจะเอื้อกับวัฒนธรรมไทยไม่มากนักน้อย การนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้สู่การเป็นผู้นำที่ดีและคำสั่งสอนที่สำคัญที่จะแสดงลักษณะของ ผู้นำที่ดีเพื่อใช้สำหรับเป็นแนวทางที่จะนำไปปฏิบัติ โดยพุทธวิธีบริหาร เป็นการประยุกต์ใช้หลักธรรมในการบริหารองค์กร โดยจากเนื้อหาสามารถตีความได้ว่า สังคมใดหากไร้ธรรมมะ สังคมนั้นจะวุ่นวาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งหาก เกี่ยวข้องกับการบริหารแล้วผู้นำหรือผู้ปกครองจะต้องตระหนักเป็นอย่างยิ่ง เพราะจะต้องรับผิดชอบต่อหน้าที่ และประชาชนหรือผู้อยู่ใต้การปกครอง ผู้นำที่ดีต้องยึดหลัก “ธรรม” คือคุณธรรมและการปฏิบัติธรรม เป็นลักษณะสำคัญของการปฏิบัติหน้าที่ของตน เพื่อให้กิจการงานทุกอย่างบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ โดยมุ่งเน้นที่จะให้เกิดประโยชน์สุขแก่มวลชน สังคม และประเทศชาติอย่างมั่นคงและยั่งยืนตลอดไป

บทความวิจัยนี้ได้นำเสนอให้เห็นระบบการปกครองในวรรณกรรมสามก๊ก (Rajanubhab, 2011) ที่บ้านเมืองมีแต่สงครามผู้คนต่างเอาตัวรอด ผู้นำต่างแย่งชิงการเป็นใหญ่ อำนาจและผลประโยชน์ (Wongkhaluang, 2013) อย่างไรก็ตาม ก็มีหลักต่าง ๆ ที่ ชี้ให้เห็นถึงการกระทำและผล ซึ่งปัจจุบันศาสตร์ต่าง ๆ นำวรรณกรรมสามก๊กมาประยุกต์และถอดกลยุทธ์ต่าง ๆ แม้แต่ในศาสตร์ทางธุรกิจ ซึ่งอีกฝั่งมาจากทิศตะวันตก ทางภูมิรัฐศาสตร์โดยมีเทือกเขาหิมาลัยกั้นอยู่นั้น ได้เกิดพุทธศาสนา ซึ่งเกิดในยุคใกล้เคียงกัน ทำให้เกิดการเปรียบเทียบในหลายศาสตร์ในแต่ละเชิงบริบท ทั้งดำเนินชีวิตที่มุ่งมั่นและแสวงหาบางสิ่ง และนำมาปรับใช้ให้ก้าวไปสู่อนาคตที่เป็นอริยะในด้านต่างๆ ดังนั้นการวิเคราะห์หลักบริหารที่สอดคล้องกับหลักธรรมที่เหมาะสม จึงประกอบด้วย 1) ผู้นำที่มีความเมตตา เป็นที่รักของลูกน้อง สอดคล้องกับหลักธรรมทางพุทธศาสนา คือ พรหมวิหาร 4 และ ทศพิธราชธรรม ส่วน 2) ผู้นำที่มีความฉลาดในการบริหารงานสอดคล้องกับหลักธรรมทางพุทธศาสนา คือ ราชสังคหวัตถุ 4 และ ทศพิธราชธรรม และสุดท้าย 3) ผู้นำที่มีความฉลาดในการบริหารคน สอดคล้องกับหลักธรรมทางพุทธศาสนา คือ กาลามสูตร 10 และ ทศพิธราชธรรม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้นำที่ปรากฏในวรรณกรรมสามก๊ก
2. เพื่อวิเคราะห์พุทธวิธีบริหารที่ปรากฏในตัวละครสามก๊ก

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาด้านเอกสาร แนวคิดทฤษฎี (Documentary Study)

ผู้วิจัยศึกษาเอกสารจากวรรณกรรมสามก๊กในด้านแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารการวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับตัวละครหลักในวรรณกรรมสามก๊ก ประกอบด้วย เล่าปี่ โจโฉ และ ชุนกวน โดยพิจารณาถึงรายละเอียดต่างๆ ตามรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงเอกสาร (Chantawanich, 2012) เพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 2 วิธีการที่ใช้ในการศึกษาและการรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะเด่นในด้านภาวะผู้นำและลักษณะความเป็นผู้นำในวรรณกรรมจีนเรื่องสามก๊กในทางพระพุทธศาสนา โดยรวบรวมข้อมูลในการวิจัยจากแหล่งข้อมูลชั้นปฐมภูมิ (Primary Sources) ได้แก่ หนังสือสามก๊กฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน) การวิเคราะห์สามก๊กฉบับผู้บริหารจากก๊อซังคัง ไชยรัศมีศักดิ์ และ คัมภีร์พระไตรปิฎก ฉบับภาษาไทยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2539 เนื่องในมหามงคลสมัยเฉลิมพระชนมพรรษา 5 รอบ 12 สิงหาคม 2535 อรรถกถาภาษาไทยฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2560 และแหล่งข้อมูลชั้นทุติยภูมิ (Secondary Sources) ได้แก่ หนังสือ บทความ เอกสารวิชาการ รายงานการวิจัย สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (อินเทอร์เน็ต) เอกสารแสดงความสัมพันธ์ที่แสดงให้เห็น

ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูลชั้นปฐมภูมิ (Primary Sources) คือ หนังสือสามก๊กฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน) (Four Great Classic Novels, 2013) การวิเคราะห์สามก๊กฉบับผู้บริหารจากก๊อซังคัง ไชยรัศมีศักดิ์ และ คัมภีร์พระไตรปิฎก ฉบับภาษาไทยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2539 แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลใช้แนวคิดทฤษฎีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของแมคเคลแลนด์ และแนวคิดรหัสแห่งภาวะผู้นำ ประกอบกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

ขั้นตอนที่ 4 การนำเสนอผลการศึกษาวิจัย และ สรุปผลการศึกษาวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอผลการศึกษาวิจัยที่ครอบคลุมถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและสรุปผลในเชิงพรรณนาโวหาร

ผลการวิจัย

คุณลักษณะของผู้นำในวรรณกรรมเรื่องสามก๊ก ลักษณะเด่นของผู้นำในวรรณกรรมสามก๊ก ที่ประกอบด้วย เล่าปี่ โจโฉ และ ชุนกวน นั้น จะเน้นการบริหารงานด้วยคุณธรรมและเมตตาธรรมเพื่อได้มาซึ่งเป้าหมายที่ต้องการ โดยมีลักษณะเด่นทั้งด้านความเหมือนและความแตกต่างในการเป็นผู้นำ จากผู้นำทั้งสาม ได้แก่ เล่าปี่ โจโฉ และชุนกวน มีความเป็นผู้นำอย่างแรงกล้า มีพฤติกรรมการตัดสินใจที่คล้ายคลึงกัน ตัวอย่างเช่น 1) ตัวละครโจโฉ เหตุการณ์ที่สะท้อนความเป็นผู้นำของตัวละครโจโฉคือการใช้อำนาจ จากคำพูดของโจโฉที่ว่า “ข้ายอมทำผิดต่อคนในได้หล้า แต่ไม่ยอมให้คนในได้หล้าผิดต่อข้า” เป็นคำพูดที่สะท้อนความคิดของเขาได้อย่างแท้จริงในด้านการใช้อำนาจนิยมและเด็ดขาด 2) ตัวละครเล่าปี่ เป็นผู้ถือคุณธรรมมีเป้าหมายที่

ชัดเจนและยิ่งใหญ่ โดยตัวอย่างเหตุการณ์ในสามก๊กคือ เล่าปี่ซื้อใจเดียวหุยและกวนอูผ่านการสาบานร่วมเป็นพี่น้องเพื่อชักชวนมาทำงานใหญ่ ไปหาขงเบ้งที่กระท่อมถึง 3 ครั้ง 3 คราเพื่อชวนให้ขงเบ้งมาทำงานด้วย ซื้อใจเหล่าผู้กล้ามากมาย ชูธงคุณธรรมและปณิธานในการกอบกู้ราชวงศ์ฮั่น ดึงคนที่ไม่พอใจโจโฉและภักดีในฮั่นมาร่วมได้จำนวนมาก 3) ตัวละครซุนกวน เป็นผู้ที่เด่นในด้านการเลือกใช้คนโดยซุนกวนใช้การเมืองเหนือการทหาร สร้างความชอบธรรม และเมื่อถึงเวลาที่จำเป็น ซุนกวนก็ใช้อำนาจอย่างเด็ดขาดเช่นกันถึงแม้ว่าซุนกวนจะรบไม่เก่งแต่มีความแหลมคมในการเลือกคนมาใช้งาน ดังนั้น ตัวละครนำจากวรรณกรรมเรื่องสามก๊กทั้ง 3 คน คือ โจโฉ เล่าปี่ และ ซุนกวน จึงมีลักษณะเด่นทั้งด้านความเหมือนและความแตกต่างในการเป็นผู้นำ

นอกจากนี้ ในด้านพุทธวิธีการบริหารที่ปรากฏในตัวละครสามก๊ก โดยคุณธรรมพื้นฐานของทั้ง สามตัวละครจะมีภาวะผู้นำตามหลักทศพิธราชธรรม 10 ประการ และ พรหมวิหาร 4 เป็นหลัก ซึ่งผู้วิจัยได้นำเอาลักษณะเด่นรวมไปถึงพุทธวิธีการบริหารที่ปรากฏในตัวละครสามก๊กทั้ง 3 คนนี้ มาเสนอเป็นแนวทางพุทธบูรณาการในการพัฒนาตนเอง และ การพัฒนาองค์กรทั้งนี้คุณลักษณะต่างๆ ผู้นำทั้งสามมีพฤติกรรมการตัดสินใจที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือ มีการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพแวดล้อมเพื่อให้เข้าใจสถานการณ์ มีการวิเคราะห์ทางเลือกก่อนการตัดสินใจ และตัดสินใจเพื่อให้ได้ผลดีที่สุดสำหรับองค์การภายใต้สถานการณ์ที่เผชิญอยู่แต่ความแตกต่างจะอยู่ตรงที่การเป็นผู้นำให้สอดคล้องกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ที่ก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ และมีคุณค่าทางวิชาการ พร้อมทั้งจะนำไปใช้ประโยชน์ และเผยแพร่องค์ความรู้ได้จากตัวละครนำจากวรรณกรรมเรื่องสามก๊กทั้ง 3 คน คือ โจโฉ เล่าปี่ และ ซุนกวน มีลักษณะเด่นทั้งด้านความเหมือนและความแตกต่างในการเป็นผู้นำ โดยคุณธรรมพื้นฐานของทั้ง สามตัวละครจะมีภาวะผู้นำตามหลักทศพิธราชธรรม 10 ประการเป็นหลัก ซึ่งผู้วิจัยได้นำเอาลักษณะเด่นของตัวละครทั้ง 3 คนนี้ มาเสนอเป็นแนวทางพุทธบูรณาการในการพัฒนาตนเอง และ การพัฒนาองค์กรได้ดังนี้

จากตัวละครสามก๊กทั้ง 3 คน แต่ละคนต่างก็มีคุณสมบัติในการเป็นผู้นำที่เป็นพื้นฐานแต่แตกต่างกันที่ด้านเทคนิคของแต่ละคน ทั้งนี้คุณสมบัติของการเป็นผู้นำพื้นฐานนั้น สอดคล้องกับหลักทศพิธราชธรรมซึ่งเป็นธรรมะของผู้ปกครอง ดังนี้ 1) ทาน คือ การให้ 2) ศีล คือ เจตนา ความตั้งใจ ที่จะงดเว้นจากกายทุจริต 3) บริจาค คือ การให้ 4) อาชวะ คือ ความซื่อตรง 5) มัททวะ คือ ความอ่อนโยน 6) ตบะ คือ ความเพียร 7) อักโกธะ คือ ความไม่โกรธ 8) อวิหิงสา คือ ความไม่เบียดเบียน 9) ขันติ คือ ความอดทน 10) อวิโรธนะ คือ ความเที่ยงธรรม

เล่าปี่ เป็นผู้นำที่มีความเมตตา เป็นที่รักของลูกน้อง

ตัวละครเล่าปี่ เป็นผู้ถือคุณธรรมมีเป้าหมายที่ชัดเจนและยิ่งใหญ่ เล่าปี่ซื้อใจเดียวหุยและกวนอูผ่านการสาบานร่วมเป็นพี่น้องเพื่อชักชวนมาทำงานใหญ่ ไปหาขงเบ้งที่กระท่อมถึง 3 ครั้ง 3 คราเพื่อชวนให้ขงเบ้งมาทำงานด้วย ซื้อใจเหล่าผู้กล้ามากมาย ชูธงคุณธรรมและปณิธานในการกอบกู้ราชวงศ์ฮั่น ดึงคนที่ไม่พอใจโจโฉและภักดีในฮั่นมาร่วมได้จำนวนมาก สอดคล้องกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ พรหมวิหาร 4 กล่าวคือ 1) เมตตา คือการเป็นผู้มีเมตตา มีความปรารถนาให้ผู้อื่นเป็นสุข 2) กรุณา โดยปรารถนาที่จะช่วยให้ผู้อื่นพ้นทุกข์และเห็นใจผู้อื่นที่ประสบทุกข์ 3) มุทิตาโดยมีความปีติยินดีเมื่อเห็นผู้อื่นได้ดี ไม่อิจฉาริษยา ร่วมชื่น

ชม และยินดีกับความสำเร็จของผู้อื่น และ 4) อุเบกขา คือความวางเฉย วางใจเป็นกลาง ไม่เข้าเติมคนที่กำลังทุกข์ หรือเพเลียงพล้ำ

โจโฉ เป็นผู้นำที่มีความฉลาดในการบริหารงาน

จากเหตุการณ์ในวรรณกรรมสามก๊ก ดังคำพูดของโจโฉที่ว่า “ข้ายอมทำผิดต่อคนในใต้หล้า แต่ไม่ยอมให้คนในใต้หล้าผิดต่อข้า” เป็นคำพูดที่สะท้อนความคิดของเขาได้อย่างแท้จริงในด้านการใช้อำนาจนิยมและเด็ดขาด สอดคล้องกับหลักธรรมทางพุทธศาสนา คือ ราชสังคหวัตถุ 4 กล่าวคือ 1) สัสสมะระ คือความฉลาดในการบำรุงพืชพันธุ์ธัญญาหาร 2) ปุริสมะระ คือ ความฉลาดในการบำรุงข้าราชการ รู้จักส่งเสริมคนดีมีความสามารถ 3) สัมมาปาสะ คือ ความรู้จักผูกผสานรวมใจประชาชนด้วยการส่งเสริมอาชีพ และ 4) วาชเปยะ หรือ วาจาเปยะ คือ ความมีวาจาอันดูดีมีน้ำใจ น้ำคำควรตีม คือ รู้จักพูด รู้จักปราศรัย ไพเราะ สุภาพนุ่มนวล ประกอบด้วยเหตุผล มีประโยชน์เป็นทางแห่งสามัคคี ทำให้เกิดความเข้าใจอันดี และความนิยมเชื่อถือ

ซุนกวน เป็นผู้นำที่มีความฉลาดในการบริหารคน

ตัวละครซุนกวน เป็นผู้ที่เด่นในด้านการเลือกใช้คนโดยซุนกวนใช้การเมืองเหนือการทหาร สร้างความชอบธรรม และเมื่อถึงเวลาที่จำเป็น ซุนกวนก็ใช้อำนาจอย่างเด็ดขาดเช่นกันถึงแม้ว่าซุนกวนจะรบไม่เก่งแต่มีความแหลมคมในการเลือกคนมาใช้งาน ดังนั้น ตัวละครนำจากวรรณกรรมเรื่องสามก๊กทั้ง 3 คน คือ โจโฉ เล่าปี่ และ ซุนกวน จึงมีลักษณะเด่นทั้งด้านความเหมือนและความแตกต่างในการเป็นผู้นำ สอดคล้องกับหลักธรรมทางพุทธศาสนา คือ กาลามสูตร 10 ซึ่งเป็นแนวทางหลักคำสอน ที่พระพุทธเจ้า ศาสดาแห่งพุทธศาสนา แนะนำไว้แก่เหล่าสาวก เพื่อไม่ให้เชื่อในสิ่งใดๆ อย่างงมงายโดยไม่ใช้ประสบการณ์ สติและปัญญาพิจารณาให้ลุล่วงถึงความจริงก่อน

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยเรื่อง “พุทธวิธีบริหารจากวรรณกรรมสามก๊ก” มีข้อค้นพบ (Fact findings) ที่ก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ และมีคุณค่าทางวิชาการ พร้อมทั้งจะนำไปใช้ประโยชน์ และเผยแพร่องค์ความรู้ได้ดังต่อไปนี้

ตัวละครนำจากวรรณกรรมเรื่องสามก๊กทั้ง 3 คน คือ โจโฉ เล่าปี่ และ ซุนกวน มีลักษณะเด่นทั้งด้านความเหมือนและความแตกต่างในการเป็นผู้นำ โดยคุณธรรมพื้นฐานของทั้ง สามตัวละครจะมีภาวะผู้นำตามหลักทศพิธราชธรรม 10 ประการ และ พรหมวิหาร 4 เป็นหลัก ซึ่งผู้วิจัยได้นำเอาลักษณะเด่นของตัวละครทั้ง 3 คนนี้ มาเสนอเป็นแนวทางพุทธบูรณาการในการพัฒนาตนเอง และ การพัฒนาองค์กรทั้งนี้คุณลักษณะต่าง ๆ ผู้นำทั้งสามมีพฤติกรรมการตัดสินใจที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือ มีการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพแวดล้อมเพื่อให้เข้าใจสถานการณ์ มีการวิเคราะห์ทางเลือกก่อนการตัดสินใจ และตัดสินใจเพื่อให้ได้ผลดีที่สุดสำหรับองค์การภายใต้สถานการณ์ที่เผชิญอยู่แต่ความแตกต่างจะอยู่ตรงที่การเป็นผู้นำให้สอดคล้องกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ดังนี้

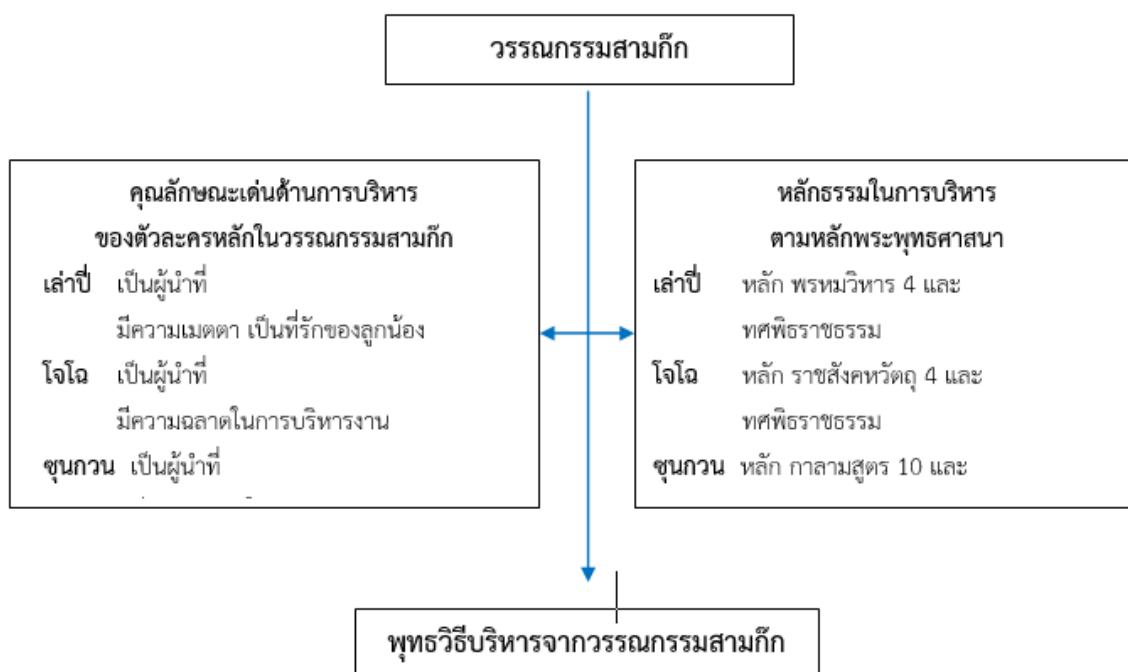
1) องค์ความรู้จากการเป็นผู้นำของตัวละคร เล่าปี่ เป็นผู้ที่ดำรงตนอยู่ในคุณธรรมอย่างสม่ำเสมอ จึงทำให้เล่าปี่ชนะใจมวลชนทั่วทั้งแผ่นดิน ลักษณะการบริหารคนของเล่าปี่สะท้อนให้เราเห็นว่าความยากลำบาก

ในการสร้างองค์กรหรือสร้างธุรกิจ อันที่จริงแล้ว การเป็นผู้นำไม่ได้อยู่ที่การสรรหาคนที่มีคุณภาพเพียงอย่างเดียว แต่คือการรักษาคณเฑาะว์ เหล่านั้นให้อยู่กับเราได้นาน ๆ นั้นเป็นสิ่งที่สำคัญกว่า สอดคล้องกับ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ หลัก พรหมวิหาร 4

2) องค์ความรู้จากการเป็นผู้นำของตัวละคร โจโฉ จะเน้นเรื่องการบริหารคน โดยเฉพาะการคัดเลือกคนที่มีความสามารถ จัดคนเก่งให้เหมาะกับงานต่างๆ ที่มอบหมาย โดยถือคติที่ว่า “ไม่ว่าแมวขาวแมวดำ จับหนูได้ก็เป็นแมวที่ดี” การประเมินผลงานของโจโฉจึงวัดกันที่ผลลัพธ์ (Result Oriented) ดังนั้นคนที่จะเป็นลูกน้องโจโฉ ได้ จะต้องมีความกระตือรือร้นอยู่ตลอดเวลาเพราะหากอยู่นิ่งเมื่อไหร่ ก็จะถูกผู้มีความสามารถกว่าทำความดีความชอบแซงหน้าไป สอดคล้องกับ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ 1) ราชสังคหวัตถุ 4 ข้อ ปุริสเมธัง คือ ความเป็นผู้ฉลาดในการดูคนสามารถเลือกแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งในความถูกต้องและเหมาะสม

3) องค์ความรู้จากการเป็นผู้นำของตัวละคร ชุนกวน เป็นผู้นำที่มีหัวคิดทันสมัยใช้การเมืองสมัยใหม่ในการสร้างชาติได้อย่างโดดเด่นเป็นผู้นำที่แตกต่างจาก โจโฉ เล่าปี่ อย่างชัดเจนชุนกวนปกครองที่ยอดแม่ทัพด้วยการให้ความไว้วางใจมีอำนาจควบคุมบัญชากองทัพโดยไม่เข้าไปก้าวก่าย เป็นผลทำให้สามารถรักษาแผ่นดินกั๋งตั้งได้อย่างยาวนาน สอดคล้องกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ 1) กาลามสูตร คือ การหาข้อมูลให้รอบด้านแล้วนำมาวิเคราะห์ตัดสินใจ ไม่เชื่อเพราะเหตุใดเหตุหนึ่ง 2) ยุติธรรม 5 คือ อสา หะเสนะ ตตสัน ด้วยปัญญาไม่ตัดสินด้วยอารมณ์ 3) ธรรมเครื่องให้ก้าวหน้า 7 คือ นิสมมการ การใคร่ครวญพิจารณาแล้วจึงทำ

แผนผังพุทธวิธีการบริหารจากวรรณกรรมสามก๊ก

แผนผังที่ 1 แผนผังพุทธวิธีการบริหารจากวรรณกรรมสามก๊ก

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “พุทธวิธีบริหารจากวรรณกรรมสามก๊ก” พบว่า ลักษณะเด่นของผู้นำในวรรณกรรมสามก๊ก ที่ประกอบด้วย เล่าปี่ โจโฉ และ ซุนกวน นั้น จะเน้นการบริหารงานด้วยคุณธรรมและเมตตาธรรมเพื่อได้มาซึ่งเป้าหมายที่ต้องการ โดยมีลักษณะเด่นทั้งด้านความเหมือนและความแตกต่างในการเป็นผู้นำสอดคล้องกับ (Chienwattanasook et al. 2018) ผู้นำมีอิทธิพลต่อผู้ร่วมงานและผู้ตาม โดยพัฒนาความสามารถของผู้ร่วมงานและผู้ตามไปสู่ระดับที่สูงขึ้นและมีศักยภาพมากขึ้น และต้องมีการกำหนดกลยุทธ์ที่ชัดเจน ตัวอย่างเช่น

เล่าปี่ เป็นผู้ที่ดำรงตนอยู่ในคุณธรรมอย่างสม่ำเสมอ จึงทำให้เล่าปี่ชนะใจมวลชนทั้งหลายและเป็นที่ยอมรับสรรเสริญของคนทั่วแผ่นดิน แม้ว่าเล่าปี่จะให้เงินเดือนสวัสดิการน้อยกว่าคนอื่น ๆ แต่ลูกน้องที่ดีและมีความสามารถอย่าง ขงเบ้ง กวนอู เตียวหุย จูล่ง ก็ไม่คิดตีจากเล่าปี่ ลักษณะการบริหารคนของเล่าปี่สะท้อนให้เราเห็นว่าความยากลำบากในการสร้างธุรกิจจริงๆ แล้วไม่ได้อยู่ที่การสรรหาคนที่มีคุณภาพเพียงอย่างเดียว แต่คือการรักษาคนเก่ง เหล่านั้นให้อยู่กับเราได้นานๆ สอดคล้องกับ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ หลักพรหมวิหาร 4

โจโฉ จะเน้นเรื่องการบริหารคน โดยเฉพาะการคัดเลือกคนที่มีความสามารถ จัดคนเก่งให้เหมาะกับงานต่างๆ ที่มอบหมาย โดยถือคติที่ว่า “ไม่ว่าแมวขาวแมวดำ จับหนูได้ก็เป็นแมวที่ดี” การประเมินผลงานของโจโฉจึงวัดกันที่ผลลัพธ์ (Result Oriented) ดังนั้นคนที่จะเป็นลูกน้องโจโฉ ได้ จะต้องมีความกระตือรือร้นอยู่ตลอดเวลาเพราะหากอยู่นิ่งเมื่อไหร่ ก็จะถูกผู้มีความสามารถกว่าทำความดีความชอบแซงหน้าไป ดังนั้นในยุยก๊ก จึงเต็มไปด้วยคนที่มีความรู้ความสามารถและเปี่ยมไปด้วยคุณภาพทั้งสิ้น สอดคล้องกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ 1) ราชสังคหวัตถุ 4 ข้อ ปุริสเมธัง คือ ความเป็นผู้ฉลาดในการดูคนสามารถเลือกแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งในความถูกต้องและเหมาะสม

ซุนกวน เป็นผู้นำที่มีหัวคิดทันสมัย ใช้การเมืองสมัยใหม่ในการสร้างชาติได้อย่างโดดเด่นเป็นผู้นำที่แตกต่างจาก โจโฉ เล่าปี่ อย่างชัดเจน ซุนกวนมีความสามารถทางการทหารอยู่บ้าง เช่น การขี่ม้า ยิงธนู การชอบเข้าป่าล่าสัตว์ โดยเฉพาะ การล่าเสือ แต่กลับไม่เคยนำทัพให้ได้ชัยชนะด้วยตนเองเลย ซุนกวนปกครองที่ยอดแม่ทัพ ด้วยการให้ความไว้วางใจ เขามอบกระบี่อาญาสิทธิ์ให้จิวยี่ลอบสังหารแผ่นดินให้กับลกซุน มีอำนาจควบคุมบัญชากองทัพโดยไม่เข้าไปก้าวก่าย เป็นผลทำให้สามารถรักษาแผ่นดินก๊กตั้งได้อย่างยาวนาน สอดคล้องกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ 1) กาลามสูตร คือ การหาข้อมูลให้รอบด้านแล้วนำมาวิเคราะห์ตัดสินใจ ไม่เชื่อเพราะเหตุใดเหตุหนึ่ง 2) ยุติธรรม 5 คือ อสา หะเสนะ ตัดสินด้วยปัญญาไม่ตัดสินด้วยอารมณ์ 3) ธรรมเครื่องให้ก้าวหน้า 7 คือ นิสมมการ การใคร่ครวญพิจารณาแล้วจึงทำ

จากผู้นำทั้งสาม ได้แก่ เล่าปี่ โจโฉ และซุนกวน มีความเป็นผู้นำอย่างแรงกล้า มีพฤติกรรมการตัดสินใจที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือ มีการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพแวดล้อมเพื่อให้เข้าใจสถานการณ์ มีการวิเคราะห์ทางเลือกก่อนการตัดสินใจ และตัดสินใจเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ดีที่สุดสำหรับองค์การภายใต้สถานการณ์ที่เผชิญอยู่แต่ความต่างจะอยู่ที่การเป็นผู้นำให้สอดคล้องกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา สอดคล้องกับการศึกษาของ (Wutthipattananon, and Kusumawalee, 2018) ที่ทำการศึกษา ผู้นำทั้งสามมีความเป็นผู้นำตามทฤษฎีภาวะ

ผู้นำการเปลี่ยนแปลง และรหัสแห่งภาวะผู้นำเนื่องจากตัวละครทั้งสามอยู่ในสถานะผู้นำสูงสุดจึงต้องมีกลยุทธ์ในการบริหารคนหมู่มาก โดยเฉพาะการมีอิทธิพลทางความคิดหรือภาวะผู้นำเชิงبارมี ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Lojsirisin (2012) ที่ได้ศึกษาเรื่องการตัดสินใจภายใต้สถานการณ์วิกฤติ: พฤติกรรมผู้นำในพงศาวดารสามก๊ก โดยผลการศึกษาแสดงว่า ผู้นำทั้งสามมีคุณลักษณะสอดคล้องกับทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงคุณลักษณะ กล่าวคือ ผู้นำทั้งสามแสดงออกถึงความสามารถที่มีสติปัญญาแต่ต้องเผชิญกับสถานการณ์วิกฤติซึ่ง ผู้นำ (Leader) เป็นผู้มีอำนาจและมีความสามารถชักนำบุคคลในองค์กรในการปฏิบัติงานต่าง ๆ ให้ บรรลุผลตามที่วางไว้ จึงมีประเด็นน่าสนใจว่า ต้องทำอะไร ทำแบบไหน ที่สามารถทำให้บุคคลในองค์กร ชุ่มเทในการทำงาน และทำให้งานสำเร็จอย่างเต็มที่

สรุป

ข้อสรุปการวิจัยเรื่อง “พุทธวิธีบริหารจากวรรณกรรมสามก๊ก” สามารถนำไปใช้ประโยชน์และเผยแพร่ความรู้ได้จากตัวละครนำจากวรรณกรรมเรื่องสามก๊กทั้ง 3 คน คือ โจโฉ เล่าปี่ และ ชุนกวนมีลักษณะเด่นทั้งด้านความเหมือนและความแตกต่างในการเป็นผู้นำ โดยคุณธรรมพื้นฐานของทั้ง สามตัวละครจะมีภาวะผู้นำตามหลักทศพิธราชธรรม 10 ประการเป็นหลักประกอบด้วยคุณสมบัติของการเป็นผู้นำพื้นฐานซึ่งเป็นธรรมะของผู้ปกครอง ดังนี้ 1) ทาน คือ การให้ 2) ศีล คือ เจตนา ความตั้งใจ ที่จะงดเว้นจากกายทุจริต 3) บริจาค คือ การให้ 4) อาชวะ คือ ความซื่อตรง 5) มัทวะ คือ ความอ่อนโยน 6) ตบะ คือ ความเพียร 7) อักโกธะ คือ ความไม่โกรธ 8) อวิหิงสา คือ ความไม่เบียดเบียน 9) ขันติ คือ ความอดทน 10) อวิโรธนะ คือ ความเที่ยงธรรม ซึ่งผู้วิจัยได้นำเอาลักษณะเด่นของตัวละครทั้ง 3 คนนี้ มาเสนอเป็นแนวทางพุทธบูรณาการในการพัฒนาตนเอง และการพัฒนาองค์กรได้ดังนี้

เล่าปี่ เป็นผู้นำที่มีความเมตตา เป็นที่รักของลูกน้อง

เล่าปี่ เป็นผู้ที่ดำรงตนอยู่ในคุณธรรมอย่างสม่ำเสมอ จึงทำให้เล่าปี่ชนะใจมวลชนทั้งหลายและเป็นที่ยอมรับสรรเสริญของคนทั่วแผ่นดิน แม้ว่าเล่าปี่จะให้เงินเดือนสวัสดิการน้อยกว่าคนอื่น ๆ แต่ลูกน้องที่ดีและมีความสามารถอย่าง ขงเบ้ง กวนอู เตียวหุย จูล่ง ก็ไม่คิดตีกจากเล่าปี่ ลักษณะการบริหารคนของเล่าปี่สะท้อนให้เราเห็นว่าความยากลำบากในการสร้างธุรกิจจริงๆ แล้วไม่ได้อยู่ที่การสรรหาคนที่มีคุณภาพเพียงอย่างเดียว แต่คือการรักษาคนเก่ง เหล่านั้นให้อยู่กับเราได้นานๆ สอดคล้องกับ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ หลัก พรหมวิหาร 4

โจโฉ เป็นผู้นำที่มีความฉลาดในการบริหารงาน

โจโฉ จะเน้นเรื่องการบริหารคน โดยเฉพาะการคัดเลือกคนที่มีความสามารถ จัดคนเก่งให้เหมาะกับงานต่างๆ ที่มอบหมาย โดยถือคติที่ว่า “ไม่ว่าแมวขาวแมวดำ จับหนูได้ก็เป็นแมวที่ดี” การประเมินผลงานของโจโฉจึงวัดกันที่ผลลัพธ์ (Result Oriented) ดังนั้นคนที่จะเป็นลูกน้องโจโฉ ได้ จะต้องมีความกระตือรือร้นอยู่ตลอดเวลาเพราะหากอยู่หนึ่งเมื่อไหร่ ก็จะถูกผู้มีความสามารถกว่าทำความดีความชอบแซงหน้าไป ดังนั้นในยุยก ก็เต็มไปด้วยคนที่มีความรู้ความสามารถและเปี่ยมไปด้วยคุณภาพทั้งสิ้น สอดคล้องกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ 1) ราชสังคหวัตถุ 4 ข้อ ปุริสเมธัง คือ ความเป็นผู้ฉลาดในการดูคนสามารถเลือกแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งในความถูกต้องและเหมาะสม

ขุนกวน เป็นผู้นำที่มีความฉลาดในการบริหารคน

ขุนกวน เป็นผู้นำที่มีหัวคิดทันสมัย ใช้การเมืองสมัยใหม่ในการสร้างชาติได้อย่างโดดเด่นเป็นผู้นำที่แตกต่างจาก โจโฉ เล่าปี่ อย่างชัดเจน ขุนกวนมีความสามารถทางการทหารอยู่บ้าง เช่น การขี่ม้า ยิ่งธนู การชอบเข้าป่าล่าสัตว์ โดยเฉพาะ การล่าเสือ แต่กลับไม่เคยนำทัพให้ได้ชัยชนะด้วยตนเองเลย ขุนกวนปกครองที่ยอดแม่ทัพ ด้วยการให้ความไว้วางใจ เขามอบกระบี่อาณูสิทธิ์ให้จิวยี่ลิบอง ส่งตราแผ่นดินให้กับลกซุน มีอำนาจควบคุมบัญชากองทัพโดยไม่เข้าไปก้าวก่าย เป็นผลทำให้สามารถรักษาแผ่นดินกั๋งตั้งได้อย่างยาวนาน สอดคล้องกับหลักธรรมทางพุทธศาสนา ได้แก่ 1) กาลามสูตร คือ การหาข้อมูลให้รอบด้านแล้วนำมาวิเคราะห์ตัดสินใจ ไม่เชื่อเพราะเหตุใดเหตุหนึ่ง 2) ยุติธรรม 5 คือ อสา หะเสนะ ตัดสินด้วยปัญญาไม่ตัดสินด้วยอารมณ์ 3) ธรรมเครื่องให้ก้าวหน้า 7 คือ นิสมมการ การใคร่ครวญพิจารณาแล้วจึงทำ โดยจากการศึกษาวิเคราะห์พุทธวิธีบริหารจากวรรณกรรมสามก๊ก สามารถสรุปแนวคิดได้ 5 ประการ คือ

- 1) ผู้นำ ถือว่าเป็นตัวกลางในการประสานงานในองค์กร และมีอำนาจในการตัดสินใจ
- 2) ผู้นำ เป็นคนที่สามารถพองค์กรหรือกลุ่มไปสู่เป้าหมาย
- 3) ผู้นำ เป็นคนที่องค์กรส่วนมากยอมรับและไว้วางใจให้เป็นผู้นำ
- 4) ผู้นำ มีคุณสมบัติเฉพาะคือการแทรกสอดอำนาจในการเปลี่ยนแปลงของกลุ่ม
- 5) ผู้นำ เป็นผู้ซึ่งต้องนำกลุ่มให้ปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ และต้องแสดงบทบาทและความเป็นผู้นำ

จึงกล่าวได้ว่า ผู้นำ เป็นผู้ที่มีอำนาจและมีความสามารถชักนำบุคคลในองค์กรในการปฏิบัติงานต่าง ๆ ให้ควรบรรลุตามที่วางไว้ จึงมีประเด็นน่าสนใจว่า ต้องทำอะไร ทำแบบไหน ที่สามารถทำให้บุคคลในองค์กรทุ่มเทในการทำงาน และทำให้งานสำเร็จอย่างเต็มที่ ตรงกันข้ามบางคนทำอะไร ให้บุคคลในองค์กร ไม่อยากที่จะปฏิบัติงานให้สำเร็จแล้ว ยังพร้อมขับไล่ผู้นำให้ไปจากองค์กร เพื่อให้เข้าใจภาวะผู้นำ และผู้นำ มากขึ้น จึงให้ความหมายของผู้นำ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่าแนวทางคุณลักษณะของผู้นำในวรรณกรรมเรื่องสามก๊กมีความแตกต่างและมีความคล้ายคลึงกัน ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำไปใช้ดำเนินการ ดังนี้

1. ควรนำเอาหลักธรรมที่วิเคราะห์ได้จากสิ่งที่ตัวละครทั้งสามตัวนั้นมีเหมือนกันคือ หลักทศพิธราชธรรม แต่ในด้านกลยุทธ์และเทคนิคเฉพาะตนของตัวละครในวรรณกรรมสามก๊กนั้นขึ้นอยู่กับสถานการณ์และดุลยพินิจของผู้นำแต่ละคน

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำไปใช้ดำเนินการในด้านคุณลักษณะของผู้นำในวรรณกรรมเรื่องสามก๊ก คือ

1. ควรมีการศึกษาวัฒนธรรมของบุคคลและองค์กร สังคม ชุมชน เพื่อประกอบการพิจารณา กำหนดกลยุทธ์การบริหารให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมนั้นๆ

2. ควรศึกษาคูณลักษณะของการเป็นผู้นำในการบริหารบุคคลและองค์กร

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ

2.1 กระบวนการพัฒนาองค์กรธุรกิจตามแนวพระพุทธศาสนา

2.2 การประยุกต์ใช้คุณลักษณะของผู้นำจากวรรณกรรมสามก๊กในการบริหารองค์กร

2.3 การจัดการความรู้ตามแนวพระพุทธศาสนาในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

References

Chantawanich, S. (2012). *Qualitative Research*. Bangkok: Chulalongkorn University Press.

Chienwattanasook, K., Onputtha, S., & Fugkum, S. (2018). Relationship among Leadership Styles, Fellowship Styles and Organizational Commitment of Employees. *Journal of Interdisciplinary Research: Graduate Studies*, 7(1). 25 - 34.

Four Great Classic Novels. (2013). In *Wikipedia, the free encyclopedia*. Retrieved December, 3, 2021, from <https://th.wikipedia.org/wiki/>.

Lojsirisin, D. (2012). Decision under Crisis: Leaders Behavior in the Romance of Three Kingdoms. *Journal of Liberal Arts Ubon Ratchathani University*, 8(1), 237 – 258.

Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (1996). *Thai Tripitakas*. Bangkok: MCU Press.

Rajanubhab, D. (2011). *Book of the Romance of the Three Kingdoms*. (2nd ed.). Bangkok: Book time Press.

Sayadpanich, P. (2020). *Effective Team Building*. Retrieved April 26, 2021, from <https://www2.si.mahidol.ac.th/km/knowledgeassets/kmexperience/kmarticle/15325/>.

Wongkhaluang, S. (2013). *Leader Perspective Through Three Kingdoms Literature*. Retrieved April 26, 2021, from <https://www.gotoknow.org/posts/448307>.

Wutthipattananon, T., & Kusumawalee, S. (2018). Analyzing Leadership of Leaders in the Literature Romance of the Three Kingdoms. *Human Resource and Organization Development Journal*, 10(2), 110 – 142.